

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V LOKALITĚ VYSOKÉ MÝTO - MLÝNSKÝ POTOK, OKR. ÚSTÍ NAD ORLICÍ

Martina Beková – David Vích

Na počátku nového tisíciletí se také Vysokému Mýtu (okr. Ústí nad Orlicí) nevyhnuły stavby nových kolonií rodinných domů v okrajových partiích města, s příslušným dopadem na archeologické situace. Jedním z nich je i poloha označovaná jako „Mlýnský potok“, kde se počítá s výstavbou 21 rodinných domů.

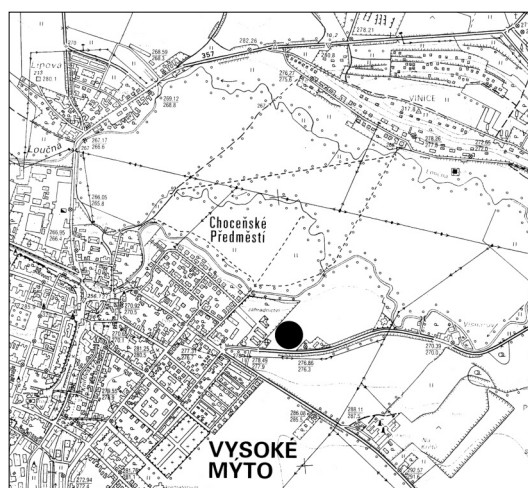
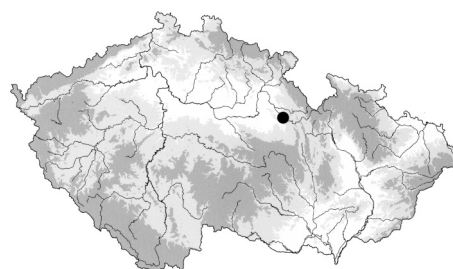
Lokalita se nachází při východním okraji intravilánu Vysokého Mýta na mírném svahu orientovaném k S, na levém břehu inundačního prostoru řeky Loučné (obr. 1). Současné hydrologické podmínky jsou v tomto prostoru značně změněné výstavbou mlýnských náhonů. Nadmořská výška dosahuje hodnot od 270 do 278 m. Podloží tvoří hlinitá půda krytá cca 40 cm mocnou vrstvou ornice. Zastavěnou plochu vymezují na ZM 1 : 10 000, list 14-31-13, koordináty 322:071, 338:088, 347:086, 332:070.

Povrchová prospekce prováděná zde jedním z autorů v 90. letech 20. století přinesla pouze nález ojedinělé štípané industrie (uložena v muzeu v Hradci Králové, př. č. 187/98). Lokalita byla v evidenci autora vedena jako Vysoké Mýto 14 (Kalferst – Sigl – Vokolek 1999, 27, položka 263).

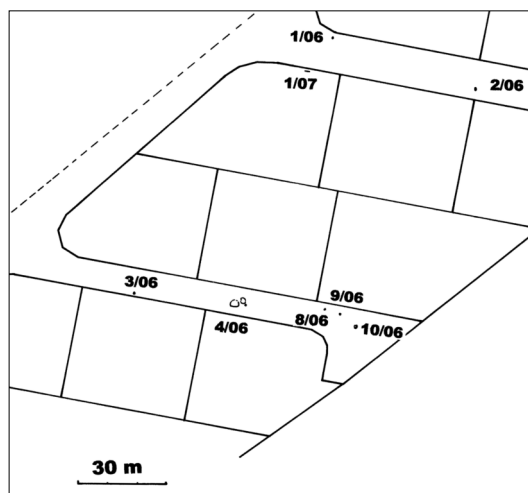
Na jaře roku 2005, bezprostředně po nástupu archeologa do Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě, byl na lokalitě zjištěn z velké části zasypaný výkop pro hlavní řad kanalizace. Ve stěně téměř zasypaného výkopu jsme registrovali intenzivně černou vrstvu až dehtovitěho charakteru, na výhozu pak vedle několika atypických pravěkých střepů velké kusy železářské strusky. Místo bylo interpretováno jako centrum železářské výroby snad pravěkého stáří (Vích 2006, 224). Z uvedeného důvodu jsme nalezišti určenému k zástavbě věnovali zvýšenou pozornost.

Koncem roku 2006 stavební firma započala zemní práce spojené s výstavbou komunikací. Tato činnost odstartovala záchranný archeologický výzkum, prováděný Regionálním muzeem ve Vysokém Mýtě a Muzeem a galerií Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou.

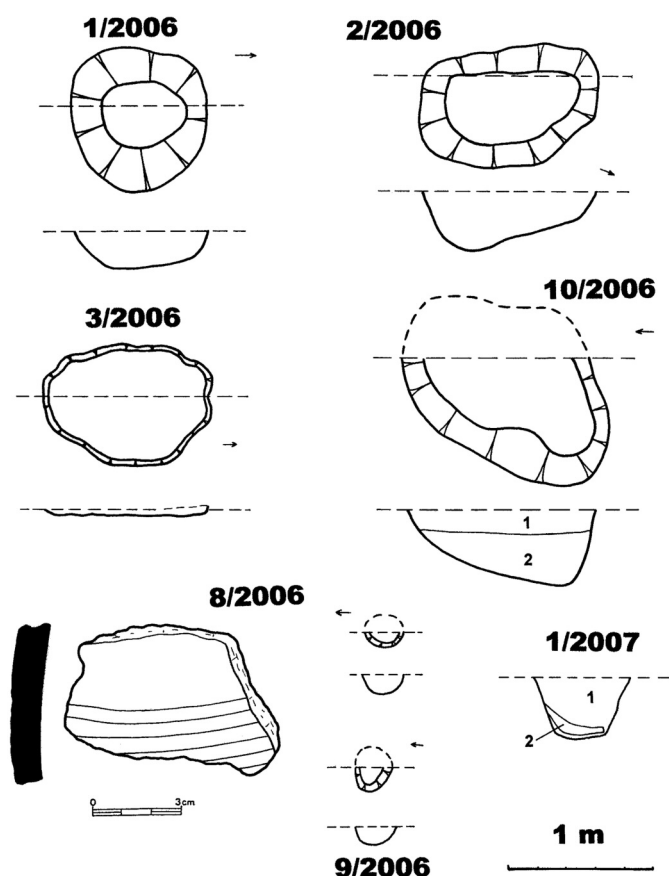
V prostoru komunikací (páteřní komunikace + dvě odbočky, obr. 2) proběhla řízená skrývka, posléze plošný archeologický výzkum, dále pak byly sledovány výkopy podle potřeb investora a v návaznosti na to výkopy pro jednotlivé rodinné domy (sezóny 2007, část 2008). Zaměření objektů zjištěných v r. 2006 provedla geodetická firma pracující pro investora stavby (Město Vysoké Mýto).

Obr. 1. Vysoké Mýto, poloha lokality

Obr. 2. Vysoké Mýto. Rozsah zkoumané plochy se zjištěnými objekty

Obr. 3. Vysoké Mýto. Půdorysy a řezy objektů 1–3/2006, 8–10/2006, řez objektem 1/2007 a zlomek keramiky s příměsí grafitu z přelomu raného a vrcholného středověku z podorničí nad zrušeným obj. 5/2006

závěry svědčí i mimořádný rozsah vrstvy. Tři zahloubení v rámci objektu 4 jsou tak ve skutečnosti samostatné objekty (a – kúlová jáma hluboká 65 cm od úrovně skrývky, b, c – neinterpretovatelné jámy). Při basi vrstvy v JV kvadrantu se objevila plošná kumulace uhlíků, což mohou být poslední zbytky nějaké archeologické situace. V JZ sektoru byly u dna nalezeny 2 atypické pravěké střepy (pravděpodobně v souvislosti s objektem a), další 3 pravěké atypické střepy byly zjištěny v SZ kvadrantu (souvislost s obj. b, popř. vrstvou uhlíků?). Ze dvou atypických střepů zjištěných v SV kvadrantu je jeden pravděpodobně pravěký, druhý vrcholně středověký či novověký.

Popis vrstev: řez A–B: 1 – světle šedá hlinitá; 2 – tmavší šedá hlinitá s uhlíky; řez C–D: 1 – světle šedá hlinitá, vrstva 2 neidentifikována.

Obj. 5/2006

Zrušen, jednalo se o vrstvu popisovanou u obj. 4. Při provádění skrývky se z podorniční vrstvy v tomto prostoru podařilo získat zdobený grafitový střep (obr. 3) z přelomu raného a vrcholného středověku. Vzhledem ke stavu zlomku se nemusí jednat o sekundárně zavlečený zlomek, jeho vztah k lokalitě ovšem nelze nijak specifikovat.

Obj. 8/2006

Kruhový objekt o rozměrech 0,26 × cca 0,22 a hloubce 0,14 m (obr. 3) se světlešedou hlinitou výplní neobsahoval žádné movité nálezy. Prozkoumána polovina objektu.

Pravěk? Kúlová jáma.

Obj. 9/2006

Nepravidelně kruhový objekt o rozměrech 0,26 × cca 0,3 a hloubce 0,12 m (obr. 3) se světlešedou hlinitou výplní neobsahoval žádné movité nálezy. Prozkoumána polovina objektu.

Pravěk? Kúlová jáma.

Obj. 10/2006

Nepravidelná mísovitá jáma o rozměrech 1,28 × cca 1,22 m a hloubce 0,52 m (obr. 3). Prozkoumána polovina objektu. **Výplň:** 1 – podorničí; 2 – tmavě šedá hlinitá výplň s pecičkami mazanice.

Nedatováno.

Postupně se podařilo zjistit následující objekty:

Obj. 1/2006

Přibližně kruhový objekt s plochým dnem o rozměrech 0,94 × 1,00 a hloubce 0,26 m (obr. 3) s černou hlinitou výplní neobsahoval žádné movité nálezy.

Nedatováno.

Obj. 2/2006

Nepravidelná jáma o rozměrech 1,24 × 0,84 a hloubce 0,42 m (obr. 3) obsahovala šedočernou hlinitou výplň hojně promísenou uhlíky v celém svém objemu. Při basi objektu se nacházely drobné čocky mazanice. Další movité nálezy nezískány.

Pravěk–středověk.

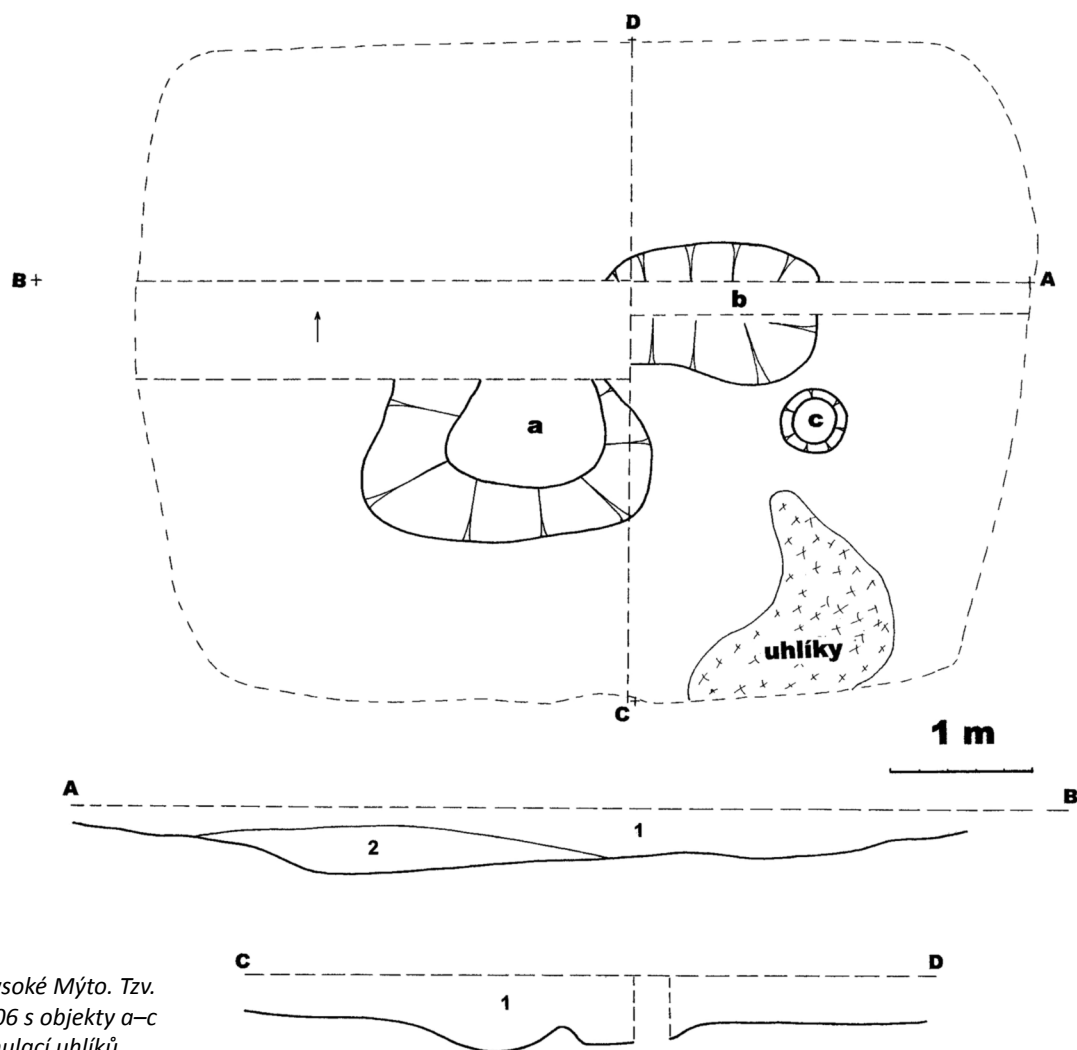
Obj. 3/2006

Nepravidelná, velmi mělká jáma o rozměrech 1,16 × 0,84 a hloubce 0,04 m (obr. 3) obsahovala sytě černou výplň. I přes minimální hloubku objektu se podařilo nalézt dno pravěké nádoby, rozpadlé do množství drobných střepů.

Pravěk.

Obj. 4/2006

Situace se původně jevila jako kulturní vrstva (prokopáno cca 5 × 6,5 m), z níž se zahlubují objekty (obr. 4). Později se ovšem prokázalo (za účasti geologa, za vyjádření děkujeme RNDr. Zdeňku Štaffenovi), že domnělá kulturní vrstva přímo nesouvisí se zkoumanými archeologickými situacemi a je patrně pozůstatkem dna nějaké nádrže, popř. jiného, neurčeného původu. Vrstva byla bez nálezů, zcela výjimečně se v ní (mimo obj. 4) objevily novověké zlomky. Pro uvedené

Obr. 4. Vysoké Mýto. Tzv. obj. 4/2006 s objekty a–c a kumulací uhlíků

Obj. 1/2007

Dne 29. 3. 2007 byl zjištěn obj. 1/2007 ve stěně výkopu pro vodovod. Jáma (dokumentovaná pouze v řezu) o šířce 0,66 a hloubce 0,42 m neobsahovala žádné movité nálezy.

Popis vrstev: 1 – černá hlinitá; 2 – černá hlinitá promísená s okrovým podloží.
Nedatováno.

V dubnu roku 2007 byl na staveništi zachycen rozsáhlý, sytě černě vybarvený objekt zhruba oválného (?) tvaru o délce okolo 20 metrů. Prvotní průzkum jsme provedli křížově položenými sondami, vedenými až ke dnu objektu. Výplň byla jednotná, v různě intenzivních černých odstínech, s bílými proplásky. Rámcově lze objekt ohraničit body: GPS body (WGS 84, UTM) E0584264 : N5534122, E0584257 : N5534122, E0584256 : N5534129, E0584268 : N5534136. Podobně charakterizovaná černá vrstva pak přerušovaně pokračovala i na dalších místech více méně v celém rozsahu na jaře zastavované plochy.

Nalezenou situaci lze nejspíše charakterizovat jako trvale zavodněnou a postupně zanášenou depresi, v níž hladina vody kolísala (bílé proplásky).

V květnu téhož roku proběhla skrývka v prostoru páteřní komunikace, kde byla v r. 2005 zjištěna kumulace železné strusky. Skrývka odhalila výkop hlavního kanalizačního řádu (výkop z r. 2005). Bohužel se však ukázalo, že celý prostor byl již dříve za neznámých okolností zničen, což se projevilo tmavou vrstvou promísenou bloky sterilního okrového podloží a jednotlivými kusy železné strusky. Tuto již zničenou situaci následně druhotně vedle zmiňovaného výkopu pro kanalizaci ještě prořal výkop pro vodovod. Zjistit rozsah, charakter a především stáří zjištěné železářské výroby se proto bohužel nepodařilo.

V průběhu let 2007–2009 byly dozorovány stavby jednotlivých rodinných domů. Kromě „pseudo-kulturní“ vrstvy se nepodařilo zjistit žádné další archeologické situace.

Nejdůležitějším zjištěním celého výzkumu je potvrzení existence železářského metalurgického centra, v širším regionu prvního bezpečně zjištěného. Spolehlivé datování této aktivity však zůstává bohužel otázkou, vzhledem k atypickým pravěkým zlomkům nalezeným spolu se struskou na výhozu můžeme uvažovat i o pravěkém stáří situace. V tom případě by se jako nejpravděpodobnější doba existence jevila doba římská, přičemž sídliště doby římské jsou v regionu zastoupeny na více katastrálních území včetně vysokomýtského (Vích 2007). Jistotu však bohužel nemáme, každopádně míra koroze povrchu nalezených struskových bloků vylučuje recentní původ (vzorek strusky uložen v Regionálním muzeu ve Vysokém Mýtě pod inv. č. 3239).

LITERATURA

- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1999: Přírůstky sbírky AO MVČ v Hradci Králové za roky 1998–1999, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 25, 3–31.
- Vích, D. 2006: Přehled archeologických akcí Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě za rok 2005, Pomezí Čech, Moravy a Slezska 7, 217–231.
- Vích, D. 2007: Českomoravské pomezí v době římské. Pravěk NŘ-Supplementum 17. Brno, 173–229.

ARCHAEOLOGICAL EXCAVATION AT THE VYSOKÉ MÝTO-MLÝNSKÝ POTOK SITE, ÚSTÍ NAD ORLICÍ DISTRICT

In 2005, in the course of earthmoving works associated with construction of a sewer system, a disturbed archaeological situation was observed in the location of Mlýnský potok, cadastral area of Vysoké Mýto, Ústí nad Orlicí district, Pardubice region. At that time, the stage of progress of construction works prevented documentation of the whole situation. In the years 2006–2007 another rescue excavation took place on the site. Only a few prehistoric sherds were recovered from the investigated features, or eventually the features contained no movable finds at all. In the layer beneath the topsoil, a potsherd from the transitional period between the Early and High Middle Ages was found. Moreover, also a large layer was discovered, which was originally thought to be cultural, but which is not directly connected with archaeological situations. The most important finding is the evidence of iron production. Unfortunately, it turned out that the situation had been completely destroyed by earlier excavations. The scarce prehistoric sherds recovered from the heap together with blocks of iron slag allow us to speculate about a prehistoric origin for these activities (Roman period?). We are, however, not sure.

Fig. 1. Vysoké Mýto. Location of the site

Fig. 2. Vysoké Mýto. Extent of the investigated area with documented features

Fig. 3. Vysoké Mýto. Ground plans and cross-sections of features 1–3/2006 and 8–10/2006, cross-section of feature 1/2007, and a potsherd with an admixture of

graphite from the transitional period between the Early and High Middle Ages from the layer beneath the topsoil above feature 5/2006

Fig. 4. Vysoké Mýto. So-called feature 4/2006 with features a–c and an accumulation of charcoal

---

MARTINA BEKOVÁ
MUZEUM ORLICKÝCH HOR, JIRÁSKOVA 2, 516 01 RYCHNOV NAD KNĚŽNOU

DAVID VÍCH
REGIONÁLNÍ MUZEUM VE VYSOKÉM MÝTĚ, ŠEMBEROVA 125, 566 01 VYSOKÉ MÝTO